N. 282. 1837

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Nieuws- Dingsdag

Wetenschappelijk Blad. 28 November.

Frankrijk.

PARIJS, den 25sten November.

De Koning heeft van de Koningin dona *Maria* van Portugal de brieven van notificatie wegens de geboorte van den Portugeschen Prins, Zoon, Heer d'Oporto ontvangen.

— De minister van koophandel, nijverheid en openbare werken heeft, bij eene circulaire van den 21sten, de leden van den algemeenen raad van landbouw en manufacturen, van handel enz. tegen den 14den december te Parijs bijeengeroepen, om over de tegenwoordige belangen van elk dier takken te beraadslagen.

— De commissie belast met het in gereedheid brengen van een ontwerp van wet op de spoorwegen, heeft in de laatste dagen het vraagstuk onderzocht, of voor het vervolg al de ijzeren spoorwegen door het gouvernement zouden worden uitgevoerd, of dat de concessie voor een zeker getal aan bijzondere kompagnieschappen zou worden toegestaan. Het laatste gevoelen had de overhand behouden en zou de gezegde commissie tot het besluit zijn gekomen, dat de spoorwegliinen, die een staatkundig belang hadden en waarvan de voordeelen door den langen duur meer onzekere kansen aanboden, door het gouvernement zouden worden uitgevoerd; de wegen bijzonder voor het handelbelang en de zijtakken, daarentegen, zou men aan de kompagnieschappen overlaten. Voor staatkundige lijnen worden verklaard: de wegen van Parijs naar Brussel, naar Straatsburg, naar Lijon en Marseille, naar Bordeaux en Baijonne; de weg naar Havre alleen zou men van de groote wegen voor handelweg aannemen.

— Eene andere commissie door den groot-zegelbewaarder ge- [redacted] houdt zich tegenwoordig met het onderzoek van het [redacted] bij andere.

— Men zegt de heer *Thiers* tegenwoordig in een dagblad schrijft, hetwelk tweemaal 's weeks verschijnt. Van den kant der doctrinairen is dezer dagen verspreid, dat de heer *Duchatel* weder in het bestuur van de finantien zou treden.

— Gisteren werd door den president van den raad, een diplomatiek diner gegeven, waarop onder anderen de russische en de sardinische gezant, de belgische gezant en de nederlandsche zaakgelastigde tegenwoordig waren. De vereeniging van beide de laatst gemelde personen heeft, luidens den *Messager*, meer of min gegronde gissingen over pogingen van toenadering tusschen Holland en België doen ontstaan.

— De oostenrijksche gezant, graaf *Appony* is gisteren morgen met zijne familie te Parijs aangekomen.

— De heer *Talleyrand* wordt morgen alhier verwacht en wordt gezegd in lang zulk eene goede gezondheid niet te hebben genoten.

— Men zegt dat de lijkplegtigheid in de kerk der invaliden ter eere van den generaal *Damremont* en de andere gesneuvelden voor Constantine, op den 30sten dezer bepaald is. Het lijk van den gezegden generaal wordt tegen aanstaanden maandag verwacht. — Het stoffelijk overschot van den generaal *Perregaux* niet voor den roden der volgende maand hier kunnende komen, zou zijne lijkbaar derhalve nog blijven. Eene muzikale mis, door den heer *Berlioz* voor de vierring van den jaardag van den dood des hertogs van *Treviso* gecomponeerd, zal bij deze gelegenheid worden uitgevoerd. Naar een der bladen vermeldt, zou op de lijkbaar van den generaal *Damremont* den maarschalkstaf gelegd worden; zulks komt echter onwaarschijnlijk voor, daar gezegde bevelhebber een der jongste luitenant-generaals was.

— Onze gezant in Zwitserland, *de Montebello*, heeft zich met het gehecle personeel der legatie naar Luzern begeven. Men zegt namelijk dat de Zwitsersche Vorst verscheidene notas, betrekkelijk den Prins *Louis Bonaparte* ontvangen heeft.

— Volgens de jongste tijdingen uit Afrika, heeft de hertog *van Nemours* onderscheidene punten van het regentschap bezocht, zoo als Biserta, Collo, Bugia. De Prins zou zich naar Algiers, vervolgens naar Bona begeven en van daar naar Frankrijk overscheepen. Te Marseille wil men hem op een luisterrijke wijs ontvangen. Den 15den december zou hij te Parijs zijn. Wat den maarschalk *Valée* betreft, men zegt dat diens staat van gezondheid hem niet zou toelaten in Afrika te blijven.

— Men schrijft uit Bordeaux: Onder het groot getal vornaame spanjaarden die gedurende de staatkundige veranderdheden welke hun land teisteren, onze stad tot verblijf gekozen hebben, bevindt zich de hertog van Infantade, grande van Spanje, verscheidene malen regent van het koningrijk, en de markies de *las Amarillas* eene soort van voogd over *Isabella II*, door *Ferdinand VIII* als het meest invloed hebbend en bekwaamste lid van den raad van regentschap benoemd. De markies *las Amarillas* is luitenant-generaal in het spaansche leger en grande van Spanje; de hertog van Infantado is maarschalk, versierd met al de decoratien en met alle voorregten van zijn vaderland bekleed.

— Uit Baijonne schrijft men van den 21sten: Volgens brieven in onze stad van aanzienlijke en wel onderrigte lieden ontvangen, zou door de noordsche mogendheden, met uitzondering van Rusland, eene nota aan de kabinetten van Petersburg en Parijs zijn gerigt, hoofdzakelijk houdende, dat het oogenblik, voor eene oplossing der spaansche kwestie gekomen is, en dat de beide mogendheden, onderteekenaars van het traktaat van het viervoudig verbond, mogten tusschen beide komen, om een wapenstilstand van een jaar tusschen de beide oorlogsvoerende partijen daar te stellen; middelerwijl kon men over het huwelijk van de koningin *Isabella* met eenen der zonen van don *Carlos* onderhandelen. Het kabinet der Tuilerijen had op dit aanbod geantwoord, dat het [redacted] voor het tot stand brengen van een wapenstilstand, maar nimmer bewilligen in het voorgestelde huwelijk.

— Van regeringswege is gisteren niets aangaande Spanje bekend gemaakt. De bijzondere berigten uit don *Carlos* hoofdkwartier spreken de geruchten tegen, dat er eene verwijdering tusschen don *Carlos* en den infant don *Sebastiaan* zou zijn ontstaan. Met de militaire reorganisatie werd steeds ijverig voortgegaan. Al de karlistische troepen in Navarre vereenigd, bleven in verwachting van de bewegingen van *Espartero*.

— Een schrijven uit Pampeluna van den 15den, houdt bijzonderheden omtrent de bloedige teregtstellingen die aldaar hebben plaats gehad. De troepen werden den 13den op het plein Taconera vereenigd, waar de generaal *Espartero* eene straffe toespraak aan de soldaten hield, opzigtelijk de in die stad gepleegde moorden; zich vervolgens tot den generaal *Leon Iriarte* keerende, zeide hij, dat het vergoten bloed om wraak riep. Daarop deed hij den generaal in arrest nemen, benevens zijn secretaris *Zavalo* en twee officieren *Barrivar* en *Gurrea*. De tirailleurs en *Flanqueadores* werden terstond ontwapend, de officieren en onderofficieren naar de citadel vervoerd. Den volgenden dag werden de gezegde personen gefusilleerd.

— De berigten die men uit Madrid heeft, gaan tot den 16den. De beide kamers hielden zich nog met de verificatie der volmagten bezig, en de ministers met het ontwerp van de koninklijke adspraak.

De benden van *Tallada* en *Esperanza*, die zich van *Cabrera* geschieden hebben, hebben al de dorpen in den omtrek van Valencia bezocht, en waren tot dewelvarende burgt Alcoy door gedrongen, waren zij tot onder de muren van Alikante gedaald.

— De koers der fondsen was heden iets flaauwer dan gisteren, schoon met weinig variatie. De notering was heden (25 November) 5 pCt. 107 50; 3 pCt. 80, 85; Nap. renten 100; 25; Spanje binnen 20% Portugal 20, Rom. E. 101/2.

Duitschland.

FRANKFORT den 23sten November.

De Hanoversche *Zeitung* bevat eene kabinets-orde van koning *Ernst August*, waarbij het kabinet en de ministerieele departe-

menten georganiseerd worden, hetwelk nookzakelijk geworden was, door de bij het patent van 31 October verordende afschaffing van het kabinets-ministerie. Dit besluit heeft de strekking, dat een groot deel van de leiding der openbare aangelegenheden in handen van den minister van Staat, die voortaan 's konings eenige raadsman in zijn kabinet zal zijn, te doen overgaan en aan hem ook de leiding der algemeene Standen en provinciale Staten op te dragen. De betrekking van staats- en kabinets-minister wordt thans door den heer *G. von Schele* vervuld. Van de overige ministers zullen in den regel alleen die van oorlog en die van justitie regtstreeksche voordragten aan den koning doen. Te gelijk met de genoemde kabinets-order, die de dagteekening van den 14den November draagt, is er te Hanover eene andere van denzelfden dag openbaar gemaakt, waarbij een nieuw formulier van den voortaan door alle overheids-personen af te leggen huldigingseed door den koning voorgeschreven wordt. Bij dien eed wordt trouw beloofd aan den koning, en bij zijn onverhoopt overlijden aan den kroonprins en diens mannelijke nakomelingen in de nederdalende linie; voorts aan die prinsen van het koninklijk huis, die het regt van erfopvolging bezitten, en ook indien dezen niet meer mogten voorhanden zijn, aan de den tot den troon geregtigde vorsten van het huis van Wolfenbuttel. In de kabinets-order, waarbij deze *huldigings*-eed wordt vastgesteld, leest men omtrent den daarvan onderscheidenen *dienst*-eed het volgende: » Doordien wij, bij ons patent van den 1sten November dezes jaars verklaard hebben, dat de verbindende kracht der staats-grondwet van den 26sten September 1833 is opgeheven, zoo behooren ook de gezamenlijke overheidspersonen, gelijk dit buitendien van zelve spreekt, de door hen af te leggen dienst-eed in geen geval tot de bedoelde staats-grondwet uit te strekken."

— HH. KK. HH. de Kroonprins en Kroonprinses van Pruissen zijn den 20 dezer uit Beijeren, waar zij eenige weken vertoefd hebben naar Berlyn teruggekeerd.

— Uit Weenen wordt stellig tegengesproken, dat de Oostenrijksche regering voornemens zou zijn, eene nieuwe leening te doen. In het beheer der geldmiddelen waren in de laatste tijden aanmerkelijke verbeteringen ingevoerd, waardoor de regering volkomen in staat is, de uitgaven te dekken.

— Den 9 dezer, is te Rome, in den ouderdom van 69 jaren, overleden de kardinaal diaken *Domenico de Simone*. Met zijn overlijden blijft er nog slechts een der kardinalen over, welke door Paus *Pius VIII* benoemd zijn.

— Berigten uit Odessa, van drie dagen later dan de jongste lijnberigten, melden niets naders omtrent de pest mede. Men ziet zich dus de zaak gunstig verderen voorgang gemaakt heeft.

— Volgens brieven uit Konstantinopel van den 1sten November heeft de grootheer den overste der Kanonniers, *Kiamil-Bey* tot Pacha van een paardestaart verheven en te gelijk tot zijnen gezant te Berlijn benoemd. Tot nu toe had nimmer een Turksch gezant residerend in de Pruissische hoofdstad zijn verblijf gehouden. Men schrijft de daaromtrent thans genomene beschikking aan de gesprekken toe, die de Sultan, gedurende het verblijf van prins *Adalbert* van Pruissen te Konstantinopel, met dezen gehouden heeft. — De Turksche vloot onder den Kapudan-Pacha lag sedert den 29sten October voor Tenedos ten anker, en wachtte slechts naar de eerste gunstige gelegenheid om naar Konstantinopel terug te keeren.

— Te Weenen waren den 18den dezer genoteerd: 5 pCt. Met. 105 1/2; 4 pCt. 100 1/8; 3 pCt. 77 7/8; Bankactien 1401.

Engeland.

LONDEN den 25sten November

Gisteren heeft de hertog *van Newcastle* in het Hoogerhuis aangekondigd, dat hij eerstdaags een verzoekschrift van de Protestantsche maatschappij zou aanbieden. In dat stuk wordt, onder anderen, gevraagd, dat de Roomsch-Katholijken geen zitting in het parlement mogten hebben.

Er zijn in het Lagerhuis verscheidene verzoekschriften tegen de geldigheid der verkiezingen van leden ingekomen. Het schijnt, dat de tegenpartij langs dezen weg nog meer stemmen in het Huis winnen wil, om daardoor, zoo mogelijk, de meerderheid te erlangen. De twee hoofdpartijen schijnen het nu oneens te zijn, wanneer die stukken zullen behandeld worden. Het ministerie wil zulks nog eenigermate verschuiven, en de minister *Russell* heeft zelfs gisteren avond verklaard, dat, indien er een bepaald ontwerp bestond, om van gebreken in de verkiezingwet partij te trekken, om leden derzelver plaatsen te ontnemen, veranderingen in die wet zouden moeten worden doorgezet.

In de zitting van het lagerhuis van eergisteren heeft de minister *Spring Rice* de denkbeelden van het kabinet omtrent de regeling der civiele lijst ontwikkeld. Op zijn voorstel in eene commissie van 21 leden benoemd om daaromtrent een nader onderzoek te doen.

— De alhier ontvangene berigten uit Brazillie luiden niet gunstig. De regent des Rijks *Diego Antonio Feijo* heeft ten gevolge van den verwarden staat van zaken den 19den September zijne waardigheid nêergelegd; er moest derhalve een nieuw regent gedurende de minderjarigheid des keizers gekozen worden. Men sprak den 22sten September te Rio Janeiro van een aldaar op de binnenlandsche schepen te leggen embargo. Een en ander heeft hier de Braziliaansche fondsen gedrukt.

— Luidens de jongste berigten uit New-York tot den 8sten November openbaart zich in de Vereenigde Staten eene toenemende ijverzucht tusschen de noordelijke en zuidelijke Staten, zelfs tusschen Pensylvanie en New-York. De laatste oneenigheid staat nog met het vraagstuk over de banken en de geldcrisis in verband. Ook de toestand van Canada wekt hier steeds bezorgdheid.

— Ter beurze van gisteren waren genoteerd: Span. Ned. 2 pCt. 54 1/4; 5 pCt. 102 1/4; Spanje 20 1/2; Portugal 20 1/2; Columbia 25; Braz. 76.

Nederlanden.

BREDA den 25sten November.

De *Staatscourant* behelst het volgende besluit:

WIJ WILLEM, enz.

Gelet op het traktaat van scheepvaart den 3den Junij ll. tusschen Nederland en Pruissen gesloten, mitsgaders op ons daartoe betrekkelijk besluit van 30 Julij 1837 (Staatsblad n°. 52);

Gelet op de verder getroffen schikking, houdende dat soodanige oeverstaten van den Rijn, den Main en Neckar, die hunnerzijds aan de scheepvaart bereids voordeelen of begunstigingen zonder onderscheid van vlaggen hebben bewilligd en daarmede op den bestaanden voet voortgaan, insgelijks genot zullen hebben van de bij art. 7 litt. B. omschreven begunstigingen en dat voorts op die staten, behoudens de in achtneming eener volkomen wederkeerigheid jegens Nederland, ook toepasselijk zullen zijn de artikelen 1 — 5 van het gemelde traktaat:

Op de voordragt van onzen minister van buitenlandsche zaken van den 15den dezer, n°. 3;

Gezien de daarbij overgelegde stukken, waaruit blijkt, dat de Groot-Hertoglijk Badensche regering toetreedt tot de bovengemelde schikking en zich verbindt tot het in acht nemen van eene algeheele wederkeerigheid jegens Nederland, in zoo ver betreft de art. 1 — 5 van het opgemeld traktaat, mitsgaders om, op den tegenwoordigen voet, de aan de vaart zonder onderscheid van vlaggen toegestane gunsten en voordeelen te zullen handhaven;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De artikelen 1 — 5 van bovengemelde tusschen Nederland en Pruissen gesloten traktaat zullen gedurende het bestaan van hetzelve almede van toepassing zijn op schepen toebehoorende aan onderdanen van het Groot-Hertogdom Baden, en op de ladingen dier schepen.

Art. 2. Dezelfde schepen en ladingen zullen gelijkelijk genot hebben van de voordeelen bij art. 7 van het gemeld traktaat sub B. aan de vaart onder pruissische vlag toegekend.

Dit besluit is den 23sten dezer uitgegeven.

— Bij koninklijke beschikking van den 22sten November ll., zijn de benoemingen goedgekeurd van den heer *F. G. Da Costa*, tot vice-consul in de stad en provincie Para, en van den heer *G. A. Brender à Brandis* tot vice-consul in de stad en provincie Pernambuco.

— De bepalingen, door Z. M. onlangs vastgesteld ter bevordering der orde en tucht in de gevangenissen, door het niet meer in dezelfde gestichten bewaren van de veroordeelden der eidebkamme, hebben deze strekking, dat de crimineel en correctioneel veroordeelden, tot de huizen van reclusie en tuchtiging en van correctie behoorende, voortaan volstrekt hunne straffen niet meer zullen ondergaan in dezelfde gestichten, maar zullen worden opgesloten, de gedoemde der criminel veroordeelde mannen in het huis van opsluiting en tuchtiging te Leeuwarden, en een ander gedeelte in dat te Amsterdam, terwijl al de criminel veroordeelde vrouwen hetzelfde te Leeuwarden, als de correctioneel veroordeelde mannen, die hunne straffen niet in de kleine gevangenissen ondergaan, in het huis van correctie te Hoorn, en al de criminel veroordeelde vrouwen, welke in dat laatste geval verkeeren, voor het nog tijdelijk huis van opsluiting en tuchtiging te Woerden zijn

bestemd. In afwachting, dat het huis van reclusie en tuchtiging te 's Hertogenbosch, thans door de militaire magt bezit, weder aan zijne oorspronkelijke bestemming zal zijn teruggeven, zullen al de crimineel en al de voormelde correctioneel veroordeelde vrouwen, behoudens eene inwendige volkomene afscheiding, worden bewaard in de nog tijdelijke gevangenis te Gouda, welke, zoo lang deze vereeniging duurt, den naam zal dragen van Gevangenis voor Vrouwen, en al de crimineel veroordeelde manneu in het huis van opsluiting en tuchtiging te Leeuwarden en in dat daarvoor tijdelijk ingerigt te Woerden.

— Op de staatsbegrooting voor den jare 1838 is voor het departement voor de zaken van de Roomsch Katholijke Eeredienst uitgetrokken eene som van *f* 400,000 te verdeelen als volgt:

1. Afdeeling: *Kosten van het Departement*, *f* 26,288, als: 1. traktementen en daggelden *f* 20,538; 2. reis- en verblijfkosten *f* 500; 3. bureau- en lokaal-behoeften, *f* 5,250.

2. Afdeeling: *Kosten van het kerkelijk bestuur bij de eventuele kerkelijke organisatie*, memorie.

3. Afdeeling: *Tegenwoordige kosten van het kerkelijk bestuur van de Roomsch Katholijke Eeredienst in de beide bisdommen*, *f* 22,400, als: bureau-kosten en briefporten der respective kerkvoogden, aarts-priesters en land-dekens in de Noord Nederlandsche kerk-distrikten gevestigd *f* 6000.

Voor het bisdom van Amsterdam wordt uitgetrokken eene som van *f* 6000, als: 1° onderhoud der bisschoppelijke woning en verdere daartoe betrekkelijke uitgaven *f* 1400, en 2° toelagen van de aarts-priesters en land-dekens *f* 4600.

Voor dat van 's Hertogenbosch wordt aangevraagd *f* 10,400, als: 1° onderhoud der bisschoppelijke woning en verdere daartoe betrekkelijke uitgaven *f* 1000; 2° uitkeeringen aan kerkvoogden in Noord-Braband *f* 7000; verdere kosten van het kerkelijk bestuur in dit bisdom *f* 2400.

4. *Kosten van de leeraars van het Roomsch-Katholijk kerkgenootschap*, *f* 329,320,51½, als: tractementen van eenige pastoors, kappelanen, en andere kerkelijke bedienaren in de provincien, *f* 21,745,51½; 2°. tractementen toelagen en verdere bezoldigingen der Roomsch-Katholijke geestelijken in de onderscheidene provincien *f* 307,575, als Noord-Braband *f* 102,300; Gelderland *f* 47,700; Noord-Holland *f* 44,100; Zuid-Holland *f* 38,100; Zeeland *f* 13,075; Utrecht *f* 18,300 Vriesland *f* 11,400 Overijssel 25,200; Groningen *f* 4,200 en Drenthe *f* 2600.

5. Afd. *Kosten van het kerkgenootschap der oud-bisschoppelijke clerezy*, *f* 11,200, als: 1°. jaarwedden van de kerkvoogden *f* 4300, en 2°. kosten van de leeraars van dit kerkgenootschap *f* 6900, als: Gelderland 300, Noord-Holland *f* 2100, Zuid-Holland *f* 2700 en Utrecht *f* 1200.

6. afdeeling: *Verschillende uitgaven* *f* 10,791,48½, als: 1° Personele onderstanden aan oude ziekelijke en buitendienst zijnde geestelijken *f* 3000: 2° onderstand aan kweekelingen in de Godgeleerdheid *f* 1380, en 3° onderstandgelden ten behoeve van kerken en pastorijen, uitgaven van verschillenden aard, *f* 6411,48½.

— De raad van bestuur der Hollandsche ijzeren spoorwegmaatschappij, gevestigd te Amsterdam, heeft bekend gemaakt, dat bij de opening en verificatie der inschrijving-biljetten voor de deelneming in de eventuele vergrooting van het kapitaal der maatschappij, is gebleken, dat door deelhebberen is ingeschreven voor eene som van *f* 13,408,000, ten gevolge waarvan de inschrijving van diegenen, welke geene deelhebberen in de maatschappij zijn, ten gezamenlijke bedrage van *f* 6,862,000, niet hebben kunnen worden aangenomen.

Deze inschrijvingen zijn slechts voorloopig en voor de maatschappij niet verbindende, dan nadat de concessie voor de voortzetting van den spoorweg tot Rotterdam door Zijne Majesteit den Koning zal verleend zijn.

— Het Amerikaansch fregat *York* kapt. *Aus Meijer*, met eene lading thee, zijde enz., ter waarde van een millioen guldens, den 29sten Mei van Canton naar New-York vertrokken, is, volgens een brief van Batavia, van den 5den Augustus, na gedurende de geheele reis lek geweest te zijn, en te vergeefs beproefd te hebben om hetzelve, tot behoud der lading, op het strand te zetten, in Straat Sunda, bij den Menschenetter, met acht voeten water in het ruim omringd. Van de lading was bijna niets geborgen; [illegible]

De belgische kamer van vertegenwoordigers heeft ll. Zaturdag, met 38 tegen 28 stemmen, het volgend amendement van den heer *Devaux* aangenomen:

» De militaire kweekschool zal te Gent gevestigd zijn.

» De gemeenschappelijke cursussen aan die school en aan de hoogeschool van Gent kunnen gelijkelijk aan de kweekelingen van die beide instellingen gegeven worden, overeenkomstig de reglementaire bepalingen in overeenstemming genomen met de ministeriele departementen waartoe zij behooren."

— De belgische minister van openbare werken heeft op het bureau der kamer van vertegenwoordigers een rapport betrekkelijk de mijnen neergelegd. Daaruit blijkt onder anderen, dat gedurende 1836 uit 457 plaatsen, in 250 onderscheidene mijnen gelegen, steenkolen getrokken zijn; 31,190 mijn-arbeiders zijn daarvoor gebruikt; de opbrengst heeft bedragen 32 millioenen hectolitres, aan eene waarde van 32 millioen fr. gelijk staande.

— Ter Antwerpsche beurs van Zaturdag (25 *November*) waren genoteerd: Belg. 102⅛; O. Met. 104⅜; Sp. Ard. 20¼; Nap. f. 92¾; Sicil. 90½; Rom. L. 101¼; Certif. te Antw. 98¼; Braz. 80¾; Wisselk. op Amst. en Rott. ⅜ pCt. pr. kont. en p. — Gisteren (26) werden te Antwerpen verhandeld de Ardoins 20 à 20¼. Aandeelen in den ijzeren spoorweg naar Keulen 1143,46,42.

HET PATENT VAN 1. NOMEMBER 1837.

Vervolg (*zie N°.* 276.)

Gekroonde hoofden, ook dan wanneer zij dwalen, te eerbiedigen, is pligtmatig; maar de maatregelen toe te juichen of te vergoelijken, wanneer die subversief van alle orde zijn, is schennis van alle regten. Gaarne houden wij het er voor, dat men ter goeder trouw dergelijke verkeerde maatregelen nemen kan; maar indien zulks den Vorst vrijwaart van alle nadeelige gevolgen eens verderfelijken besluits, des te meer strafwaardig en minstens hoogst berispelijk is het gedrag dergenen, die door verkeerde raadgevingen het Hoofd van eenen staat eenen verkeerden weg doen inslaan. Stilzwijgen bij het krenken van regten is gebrek aan dien burgerlijken moed, welke den staat behoudt voor ondergang in moeijelijke tijdsgewrichten. Wij hebben in een vorig artikel met ernst, maar met kalmte het verderfelijke van het sijstema en van den maatregel in het Patent van 1. November begrepen, aangetoond; en wij hebben den eenigen wettigen weg tot herstel aangewezen. Eene beslissing van het scheidsgerigt alleen en geene toevlugt tot geweldadigheid moet het geschonden regt herstellen. De regtstoestand van Duitschland's staatkundige instellingen is eigendunkelijk geschonden en verbroken, en met het hoogste regt, betuigt de minister van buitenlandsche zaken van Saxe, *von Zeehan*, dat de gebeurtenissen in Hanover de aandacht behoorden te vestigen niet maar van alle stenden verzamelingen, maar van alle regeringen. Welke eenvoudige maar hoogst opmerkelijke veroordeeling door een Duitsch Gouvernement van de in het Patent van 5. Julij en 1. November jl. verklaarde begrippen, en van de handelwijze van koning *Ernst August!* Men zegge niet, dat de staatsregeling van 1833 niet in behoorlijken vorm werd daargesteld; en dat zij daarom ongeldig is. De staatsregeling van 1819 was behoorlijk door dezelve vervangen, en te niet gedaan; en de Bondsvergadering erkende de wettigheid der constitutie van 1833, welke door de landszaten was aangenomen, en vrijwilliglijk ten uitvoer gelegd. Indien men beweren wil dat zulks door geweld geschied zij; men bewijze het. Doch de constitutie van 1833 was regelmatig tot stand gebragt, en als zoodanig toegelaten. — Hoe zou de Bondsvergadering, aan welke niets dierbaarder dan de ongeschondene vrijheid wezen moet, eene gewelddadige inbreuk op artikel 56 der Weener-akte hebben toegestemd, door deze te dulden, zonder tegenspraak? Heeft koning *Ernst August* in waarheid gemeend, dat de staatsregeling van 1833 meer Engelsch dan Duitsch ware; de weg stond daartoe open, door de vergaderde standen wijzigingen in de staatsregeling voor te leggen; doch het is juist omdat het onwaarschijnlijkst wezen zou, dat die vergadering toestemmen zoude, om alle deelneming in 's lands regering vaarwel te zeggen, en de Natie van herkregene regten te berooven, waardoor de minister *von Schele* te rade is geworden, om den koning van Hanover eenen stap te laten doen, die door elken onbevooroordeelde, als eene verkrachting der volksregten zal aangezien worden, en waarmede dat land en geheel Duitschland met de grootste onheilen bedreigd wordt. Ter liefde van beginselen wordt vaak veel opgeofferd; maar daarvoor het welzijn eener groote Natie, zoo als de Duitsche, op het spel te zetten, en brandstoffen op te zamelen voor den revolutie-toorts, dit is de liefde voor beginselen, dit is de zucht voor het handhaven der souvereineteits-regten wat te ver drijven. *In medio tutissimus ibis*, is eene les, die ook door koningen en staatslieden niet behoorde veronachtzaamd te worden.

Nieuwste Fransche Letterkunde.

UN HERITAGE DE FAMILLE 2 volumes.
LA FEMME SUPERIEURE, par M. de Balzac 1 volume.

Een uitvoerig berigt bij het ten einde loopen der zevende *serie* van het *Müseum litteraire* gaf te kennen dat, indien er in de drie laatste serien eenige boeken waren opgenomen geworden, die mindere waarde hadden dan die welke de eerste reeksen inhielden, van nu voortaan, met de achtste *serie* wederom niet dan werken der eerste fransche vernuften zouden in aanmerking komen tot opneming in die onderneming. Wij hebben dus met terzijde stelling van bedenkingen van regelmatigheid, besloten eenen overstap te maken van de zesde tot de achtste *serie*, ten einde het Nederlandsch publiek te kunnen inlichten, in hoeverre het letterkundig berigt op waarheid steunt. Wij hebben daartoe bij voorkeur gekozen *Un heritage de famille*, hetgeen tot eene der laatste serien behoort, en *La femme superieure*, waarmede de *achtste* reeks geopend wordt. Van beide deze stukken kunnen wij een gunstig uitslag geven. De inhoud van het eerstgemelde werk strekt om het gevaarlijk te doen zien van een te onbeperkt vertrouwen in geneesheeren, wanneer die, schoon vreemdelingen, in den meer bevrienden kring worden opgenomen; het werk is geene vrucht van loutere verbeelding; maar het voorbeeld van *Castaing*, die *Auguste* en *Hippolyte Ballot*, en diens familie met *arsenicum* vergiftigde, om hunne erfenis zich toe te eigenen; en dat van *Buchonneau*, die voor het hof van assisen veroordeeld werd tot twintig jaren galeistraf, wegens valschheid,

doch vrijgesproken werd van vergiftiging zijns aanbehuwde verwanten, omdat zulks niet genoegzaam kon bewezen worden, is ongelukkiglijk dáár, om het doel des romans te verdedigen. De onderscheidene karakters zijn goed volgehouden; de natuurlijke stijl en de ongezochte gang der gebeurtenissen gevoegd bij eene overal doorstralende zedelijke strekking zetten aan het geheel waarde, en dus ook aanbeveling bij *Balzac* is in zijne *femme supérieure* een getrouwe karakter schilder en beguurder van het *intérieur d'un bureau du Gouvernement*; en de vrouw, die hij schildert is belang- en achtingwekkend; zij is in waarheid eene uitstekende vrouw. De strekking van dit geschrift, hetwelk eene bijdrage is tot de kennis van het hinidige Parijssche openbaar en huissel jk leven, is geene andere, dan om zich te leeren wachten voor die intrigues, van allerlei aard, waartoe onder de regering van *Karel X*, het overmatig gezag der geestelijkheid in staatszaken, de kiesvergaderingen en zelfs de dagbladen medewerkten; waardoor geen ander middel tot bevordering dan intrigare gekend werd, en waar de man van talenten moest achterstaan, voor personen, die onbekwaam voor hunnen post erkend waren.] Met genoegen bevelen wij deze beide voortbrengselen der fransche pers om Nederlandsch publiek aan; en wij doen dat met te minder schroom, omdat wij niet gelooven, dat hier te lande, de voorgestelde karakterschetsen, eenige toepasselijkheid, anders dan die van waarschuwing, souden hebben.

HARRIET MELLON.

HERTOGIN *van St. Alban.*

De uiterste wilsbeschikking der hertogin *van St. Alban* (waarbij onder anderen aan de jongste dochter van den bekenden voormaligen radikaal *sir Francis Burdett*, eene bruidschat vermaakt is, die haar tot de rijkste partij uit het vereenigd koningrijk verheven heeft) heeft, nog niet lang geleden de algemeene aandacht in Engeland zoowel buitenslands, in genoegzame mate tot zich getrokken, om te mogen veronderstellendat de volgende bijzonderh den omtrent den levensloop dier vrouw, door een engelsch blad medegedeeld, de overweging waardig zijn.

„De onlangs gestorvene hertogin *van St. Alban* was eene vrouw, die een origineel karakter bezat, even grillig als de fortuin die haar toelachte. Veertig jaren geleden verscheen zij voor het eerst op het tooneel; de rollen die zij vervulde, waren van een ondergeschikten aard; zij viel in de categorie van *soubrette*; maar zij wist aan de rol die zij speelde eene eigenaardige behoorlijkheid bij te zetten, en zich spoedig bemind te maken. Met moeite won zij een tijd lang bij onderscheidene schouwburgen van een minderen rang haar brood; en lang deelde zij het lot van de reizende tooneeltroepen, van welken dikwerf gebrek te hebben aan de dringendste levensbehoeften, eindelijk viel het haar te beurt, in Londen te mogen optreden, en al ras de lieveling des publieks te worden. Schoon was zij niet; maar zij had gelaatstrekken vol uitdrukking, hetgeen op het tooneel van meer belang is, en een beter effect maakt, dan schoonheid. Zij was eene volmaakte *soubrette*; zij verstond meesterlijk de kunst om van onaanzienlijke rollen de voordeelige zijde op het schoonst te doen uitkomen; zij was geslepen en snaaksch, vlug, ongekunsteld en naif; verstandig genoeg om niet buiten hare sfeer te gaan, werd zij spoedig de eerste daarin. Ofschoon haar de sierlijkheid van miss. *Farren* en de lieftalligheid van miss *Jordan* ontbraken, zoo overtrof zij beide deze bekende tooneelspeelsters in rollen, waarin bevalligheid met sierheid gepaard moest gaan. Verscheidene jaren gingen op die wijze voorbij, zonder dat het zich liet aanzien dat er eenige verandering in hare lotsbestemming zou voorvallen. Coventgarden en Drury-lane werden eene prooi der vlammen; daardoor geraakten de tooneelisten buiten *engagement*, en werd Miss. *Mellon* in een vrij benaauwden toestand gebragt. Doch juist thans begon zij pas te ondervinden, dat zij de gunstelinge der fortuin was. *Coutts*, en rijk bankier, een man die in de zeventig jaren telde, maar steeds nog een vriend van het tooneel en deszelfs sieraden was, deed zich als haar vereerder voor. Natuurlijk werd miss *Harriet* hierdoor zeer op de spraak gebragt; laster en kwaadsprekendheid werden schroomelijk den tengel gezwierd; de tooneelspeelster werd verguisd, belaagd, belagchelijk gemaakt; velen wisten niet hoe de beginselen zich hadden toegedragen; anderen benijdden haar den rijken aanbidder; doch allen spraken het hardste oordeel over de bevallige *soubrette* uit. *Coutts* was wel is waar gehuwd — maar hij was bijna tachtig jaren oud! — In weerwil van zijnen ouderdom was hij echter nog zeer levendig en had bij zijne geestkracht nog niet verloren, de geestige gesprekken der tooneelspeelster behoorden hem; zij vervrolijkten en rekten den laten avond zijns levens. *Coutts* trachtte zijne handelwijze zoo al niet te regtvaardigen, dan toch te veronschuldigen, door op het voorbeeld van den graaf *Derby* te wijzen, een man van naam in de hoogere kringen der zamenleving, zeer gezocht om zijn aangenamen omgang, en die op gelijken voet met miss *Farren*, als hij met miss *Mellon*, leefde. Jegens *Derby*, den aristocraat, was de openbare meening toegevend gestemd, maar den bankier, den plebejer, duidde zij dezelfde verkeerdheid zeer euvel. Dit belette evenwel niet, dat *Coutts* na het overlijden zijner vrouw, met miss *Mellon* in het huwelijk trad en haar bij zijnen dood een vermogen naliet, waarvan de jaarlijksche rente op 40,000 ponden sterling (480,000 guldens) berekend werd. Aldus was de arme *soubrette*, die met moeite en zorg een paar guinjes 's weeks verdiende — welke *Sheridan*, de tooneel directeur haar vaak nog schuldig bleef, — op eens in het bezit van een vorstelijk vermogen geraakt. Thans was haar te doen om aan haren rijkdom een hoogen rang te paren. Of zij daardoor haar geluk verhoogde willen wij in het midden laten. Men zegt dat eene heidin haar, toen zij nog kind was, voorspeld zou hebben dat zij als hertogin zou sterven. Nu stond het in haar magt om het zoo aan te leggen, dat de voorzegging vervuld wierd. Den 16. Junij 1837 gaf zij den hertog *van St. Alban* voor het altaar hare hand. Als men bedenkt, dat miss *Mellon* den 31sten Januarij 1795 reeds als *Lydia Languish*, in de *Rivals* van *Sheridan debuteerde*, dan mag men het er voor houden, dat zij bij het aangaan haars tweeden huwelijks reeds vrij diep in de vijftig was, en de hertog *van St. Alban* alzoo wel naar geld gezien heeft. Algemeen wordt echter gezegd, dat bij bij uitstek wel met haar leefde. Dit nam niet weg, dat de hertogin, de voormalige *soubrette*, vaak ondervond dat zij in het aristocratisch Engeland leefde. Het gelukte haar niet om der hoogere kringen hare afkomst te doen vergeten, welke moeite, welke kosten zij daartoe aanwenden mogt. Haar gestadig streven was, om op het reeds zoo uitstekend standpunt waarop zij stond, nog meer uit te blinken; zij gaf feest bij feest, het eene al prachtiger, al schitterender dan het ander, en bij den voet waarop hare hofhouding was ingerigt, kon die van velen der voornaamste Pairs niet halen; maar hoe kostbaar hare pogingen ook waren, 't bleef alles zonder gevolg; het deed niets af, dat zij den hertog *van Sussex* tot huisvriend had, de jonge adel bezocht hare danspartijen, de oude adel brasde aan hare gastmalen, — maar de grenzen welke zelfs de rijkste *parvenus* van de kringen der hoogere beschaafdere zamenleving scheiden, werden nooit voor haar opgeheven. Zij was zwak genoeg om zich daarover te kwellen! Overigens kan men niets dan goeds van haar zeggen: zij wist het gevaarvolle pad haars jeugds met vasten tred te bewandelen en toonde zich door goedhartigheid en pligtbesef het lot dat haar later wachtte, waardig. Als misstress *Coutts* kon zij op eene gepaste wijze tot dien trap van aanzien geraken, die het doel van haar streven was; als hertogin *van St. Alban* heeft zij hare levensdagen met het najagen van eene schitterende waterbel verspild. Zij stierf den 6den Augustus laatstleden."

*** Heden verloste van een *DOCHTER*, ANTONETTA VEERKAMP, Echtgenoot van J. TIMANS.

BREDA, den 23. November 1837.

*** Bij MOEREL EN COMP., Splitters te *Breda*, alwaar in de a geloopene 172e Koninklijke Nederlandsche Loterij zijn getrokken de volgende kapitale prijzen,

op N°. 5410 *f* **20 000**,
» N°. 18291 - **10,000**,

en op de N°. 16166, 30173, 30938, 31107, 31116 ieder een prijs van *f* **1000**, zijn weden voor de 173e Loterij verkrijgbaar HEELE en GEDEELTEN van LOTEN in *Koop* en *Huur*, Prijs-Courant. De trekking der 1e klasse begint op Woensdag den 27. December 1837.

BEKENDMAKING.

De Directeur der Bank van Leening te *Breda*, zal op last der Commissie van Administratie derzelve Beleenbank, op Woensdag den 20. December aanstaande, aanvangende des morgens ten *tien* en des namiddags ten *twee* ure, aan het Lokaal der Bank in het openbaar doen Verkoopen:

De VERSTANE PANDEN van de maanden *July*, *Augustus* en *September* 1836, zullende de GOEDEREN daags te voren, te rekenen op dezelfde uren, aldaar te zien zijn.

Men zal de verkoopbaar vervallen Panden kunnen losen, of daarvan de Interessen aanzuiveren, vóór of uiterlijk op Dingsdag den 12. December te voren.

BREDA, den 27. November 1837.

De Directeur,
J. D. M. SNOECK.

DE NEDERLANDER,
Postwagen-Diensten.

Met 1 December eerstkomende zal de DILIGENCE van BREDA op AMSTERDAM vertrekken.

Van BREDA des morgens ten 5 ure 30 minuten.

UTRECHT, 25. November 1837.

De Ondernemers,
J. VAN BEUSEKOM EZ. EN COMP.

*** Bij BROESE & COMP., te *Breda*, is voorhanden, een fraai Assortiment *SINT NICOLAAS GESCHENKEN*, bestaande in Nederduitsche en Fransche KINDER-BOEKJES met fraaije Plaatjes, PANORAMA'S, KINDERSPELLEN, fraaije echte Fransche TEEKEN- en PORTEFEUILLES van *f* 5,— tot *f* 25,— Leder.

Tevens zijn bij Bovengenoemden nog verkrijgbaar:

Engelsche PRACHT-ANNUALS, Duitsche TASCHEN-BUCHER en de reeds in 't licht verschenen Hollandsche ALMANAKKEN.

Te Breda, bij BROESE EN COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.